

ЗВІТ

Про стан реалізації Програми розвитку і функціонування української мови у м.Запоріжжя за IV квартал 2019 року

Основним пріоритетом реалізації даної Програми є галузь освіти.

Департаментом освіти і науки міської ради, територіальними відділами освіти департаменту здійснюється організація, забезпечення та реалізація визначених Програмою заходів.

З метою забезпечення утвердження статусу української мови як державної забезпечується збереження та розширення мережі закладів освіти з навчанням українською мовою: у 2019/2020 навчальному році з 116 функціонуючих закладів загальної середньої освіти міста – 72 заклади з українською мовою навчання (62,1% від кількості функціонуючих денних закладів загальної середньої освіти міста), в яких здобувають освіту 38937 учнів (58,9%). У стані поступового переходу на державну мову навчання, або у домовому режимі, працюють 29 закладів загальної середньої освіти (25%), де навчається 18961 учень (28,7%).

З метою визначення та здійснення заходів для стимулювання поглибленого вивчення української мови забезпечено поглиблене вивчення української мови: із загальної кількості учнів – 43765 (66,3%) учнів, що навчаються в закладах освіти з українською мовою навчання, поглиблено вивчають українську мову 1065 учнів (1,6% від загальної кількості учнів у закладах загальної середньої освіти міста).

Простежується позитивна динаміка щодо збільшення кількості україномовних груп у закладах дошкільної освіти. У 2019/2020 навчальному році функціонує 950 україномовних груп (82% від загальної кількості дошкільних груп), які відвідують 20415 дітей (84% від загальної чисельності дітей в закладах дошкільної освіти усіх типів та форм власності).

У закладах позашкільної освіти заняття в гуртках, групах, секціях переважно проводяться українською мовою: у 2019/2020 навчальному році кількість таких груп складає 928, в них дітей – 13453 (83% від загальної чисельності дітей в закладах позашкільної освіти).

З метою формування інформаційного освітнього середовища всі організаційно-установчі наради, методичні заходи для педагогів та керівників закладів освіти ведуться виключно українською мовою. Всі матеріали, розміщені на сайті департаменту освіти і науки Запорізької міської ради, електронних ресурсах територіальних відділів освіти департаменту, подані українською мовою.

Відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 17.09.2019 № 1/9-581 «Про застосування державної мови в освітньому процесі», з метою поліпшення якості українського мовлення педагогів продовжується робота із підвищення рівня мовленнєвої компетентності педагогів закладів освіти міста.

З метою стимулювання та заохочення суб'єктів освітньої діяльності до використання інноваційних підходів розвитку дошкільної освіти в м. Запоріжжя запроваджено щорічний загальноміський конкурс «Хортицький небокрай» на отримання грантів міського голови для дошкільних закладів освіти за напрямками «Мовні інновації», «Дитячий садок для малечі. Всі ми рівні», «Сучасний український дитячий садок». Згідно з розпорядженням міського голови від 05.12.2019 № 2504 к/тр «Про присудження грантів Запорізького міського голови у галузі дошкільної освіти «Хортицький небокрай» гранти отримали педагогічні працівники міста: Філічкіна

Ю.О. – вчитель-логопед закладу дошкільної освіти (ясла-садок) №100 «Гармонія» Запорізької міської ради Запорізької області – для реалізації проєкту «Дитячий перфоманс по-українськи» у номінації «Сучасний український дитячий садок» (грант складає 20000,0 гривень); Бурлака О.М. – музичний керівник дошкільного навчального закладу (ясла-садок) комбінованого типу № 282 «Олеся» Запорізької міської ради Запорізької області – для реалізації проєкту «Мова моя калинова» у номінації «Мовні інновації» (грант складає 10000,0 гривень); Рожко Ганна Ігорівна – директор дошкільного навчального закладу (ясла-садок) комбінованого типу № 43 «Росинка» Запорізької міської ради Запорізької області – для реалізації проєкту «Абетка для мозочку» у номінації «Дитячий садок для малечі. Всі ми рівні» (грант складає 5000,0 гривень).

Для розвитку інформаційного освітнього середовища шкільної освіти запроваджено цикл телепередач «Говоримо українською» на КП «МТМ» телеканалі Z: випущено до ефіру 12 телепередач, присвячених обговоренню змін до українського правопису. З метою розповсюдження просвітницької інформації серед мешканців міста, популяризації культури мовлення підготовлено цикл телепередач, в яких розглядаються складні випадки слововживання, словотворення та перекладу.

В рамках реалізації Програми та з метою поповнення фондів бібліотек закладів освіти було придбано посібники: Новий Український правопис: коментарі, завдання та вправи. 5-11 класи (Текст)/ упоряд. О.Г.Куцінко.-Х.: Вид.група «Основа», 2019.-175, (1) с.; Українська мова для іміджу та кар'єри/ І.М. Літвінова, Т.В.Котукова.-Харків: вид-во «Ранок», 2019.-160с.

З метою популяризації цінностей та культури українського народу вийшла друком книга «Світ навколо нас» Галини Гузовської-Корицької для дітей молодшого шкільного віку.

Для закладів загальної середньої освіти вийшов друком науково- методичний кейс «Дослідження мови заради якості освіти», який вміщує розділи: Лайфхаки до ЗНО з української мови та літератури від провідних закладів освіти міста; «Українська писемність та мова» – матеріали електронної бази; «Говоримо українською» - інструмент практичного та доцільного використання мови у всіх сферах життєдіяльності; Творчі звіти переможців конкурсу «Хортицький небокрай».

Систематично поповнюється електронна база матеріалів для проведення заходів з відзначення свят української мови, Дня української писемності та мови в закладах освіти (матеріали розміщуються в розділі «Українська писемність та мова» на сайті науково-методичного центру департаменту освіти і науки міської ради (методичні розробки, сценарії до свят, плани уроків тощо).

Відповідно до Програми забезпечено проведення конкурсу молоді української поезії та української авторської пісні імені Марини Брацило «Хортицькі дзвони». Підсумки конкурсу підбито на базі Запорізького національного університету 02.12.2019р. Також 11.12.2019 р. на базі наукової бібліотеки Запорізького національного університету проведено презентацію книги Марини Брацило з врученням примірників книги для бібліотек закладів загальної середньої освіти міста.

Згідно з Програмою відбувся міський конкурс українознавчих та народознавчих музеїв закладів освіти м. Запоріжжя (І місце – кімната-музей «Світлиця» Запорізької загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 97 Запорізької міської ради Запорізької області; ІІ місце: «Музей побуту українського народу» Запорізького колегіуму «Мала гуманітарна академія» Запорізької міської ради Запорізької області; музей

«Світлиця» Запорізького академічного ліцею № 23 Запорізької міської ради Запорізької області; III місце – історико-краєзнавчий музей «Пам'ять серця» Запорізької загальноосвітньої школи I-III ступенів № 103 Запорізької міської ради Запорізької області. Підсумки конкурсу та плани розвитку шкільних музеїв на 2020 рік обговорено на нараді-презентації 12.12.2019р. на базі Запорізького академічного ліцею № 23.

Департаментом освіти і науки Запорізької міської ради забезпечується формування україномовного інформаційного освітнього середовища, створення умов, в яких педагоги закладів освіти міста працюють над підвищенням якості викладання української мови, проведенням заходів, спрямованих на встановлення взаємозв'язків мови з духовним життям народу.

Важливими заходами із реалізації Програми є заходи у галузі культури.

В муніципальному театрі-лабораторії «Ві» та у театрі танцю налічується 47 вистав, з них 12 за творами українських авторів або у перекладі українською мовою, що становить 27% від загальної кількості.

Одним із основних напрямків роботи комунального закладу «Кіноконцертний зал ім. О.Довженка» є популяризація вітчизняного кіно. Це провідний демонстратор у місті, який демонструє всі документальні та ігрові стрічки українського виробництва, проводить прем'єрні та до прем'єрні покази українських фільмів, організовує прес-конференції та зустрічі з творчими та знімальними групами. За звітний період було показано 9 фільмів українського виробництва.

У 4-ох дитячих школах мистецтв та дитячій художній школі організовано кімнати декоративно-прикладного мистецтва, де представлено для широкого загалу зразки українських народних промислів.

Департаментом культури і туризму міської ради у рамках стратегії розвитку туризму «Сім на сім» створено сім промо-роліків, які транслюються українською мовою на місцевих телевізійних каналах та в Інтернет-мережі: «Запоріжжя сакральне», «Запоріжжя індустріальне», «Запоріжжя історичне», «Запоріжжя подієве», «Запоріжжя природне», «Запоріжжя козацьке», «Запоріжжя панорамне».

Ініційована департаментом культури і туризму міської ради програма «Культура – це модно!», що виходить на муніципальному каналі “Z”, транслюється виключно українською мовою.

У грудні 2019 року Запорізьким муніципальним театром-лабораторією "Ві" представлено 2 прем'єрні вистави українською мовою:

- "Демони" за мотивами творів Е.Олбі та Л.Норана;
- дитячу новорічну казку "Дивоцвіт" за мотивами українських народних казок.

Усі загальноміські заходи проводяться українською мовою.

У 37-ми міських бібліотечних закладах за звітний період організовано понад 30-ти книжкових виставок та тематичних полиць, присвячених Дню української мови та писемності, з них: «О, мово моя, душа голосно України», «Мовою рідною я розмовляю», "Веселка рідної мови", "Українська мова - життя духовного основа" тощо.

Підготовлено та проведено понад 100 тематичних заходів інформаційного, освітнього та виховного характеру, з них:

- історичний круїз «Першоджерела Русі-України»;
- мовний лабіринт «Рідна мова – то сила культури, а культура – сила народу»;

- цикл занять «Говорити українською – це модно!» (у рамках бібліотечного лінгвістичного проекту «Говоримо українською»);
- день нової книги «Острів непрочитаних книг»;
- бібліотечний урок «З книгою по життю!»;
- літературне знайомство «Сергій Жадан – письменник іншого формату»;
- усний етнографічний журнал «О, мово рідна, України слава»;
- поетично-музичну годину «Рідна мова моя, поетична пісенна!»;
- літературно - творче рандеву «Люби рідне! Читай українське!»;
- краєзнавчу імпрезу «Краю мій, оспіваний в віршах»;
- мовні ігри «Плекатимеш мову – цвістимуть слова», «Рідна мова – усміхнена квітка, ніжна, весела, дзвінка», "Мовна гра в віршах та загадках";
- поетичне асорті "Віршограй, до нас завітай!";
- мовний круїз "Душа народу бринить у слові";
- мовний батл "Українською прикольніше";
- мовно-літературний конкурс "Веселкова наша мова";
- мовознавчу скриньку "Солов'їна, барвінкова, українська рідна мова";
- лінгвістичний батл "В ріднім слові цілий світ".

У 13-ти запорізьких дитячих мистецьких школах:

- проведено тематичні святкові концерти до Дня захисника України, Дня Українського козацтва, Всеукраїнського дня працівників культури та аматорів народного мистецтва, Дня української писемності та мови, Міжнародного дня людей з інвалідністю, Дня Збройних Сил України (у програмі концертів були присутні твори українських композиторів).

У комунальних палацах культури ("Орбіта", "Хортицький", "Молодіжний", "Титан", "Заводський") всі творчі колективи активно впроваджують українську мову в концертних номерах різних видів мистецтв, використовують україномовний контент, а також музику до пісень, хореографічних номерів українських композиторів. Ведення всіх заходів (тематичних концертів, вистав, молодіжних розважальних та ігрових програм) у закладах відбувається виключно українською мовою. За звітний період проведено понад 200 заходів (концерти, святкові заходи, лекції-бесіди, круглі столи, інформаційні та пізнавальні зустрічі, виїзні програми тощо).

У 37-ми бібліотечних закладах проведено заходи–презентації творів українських авторів:

- творчу зустріч із запорізьким поетом Володимиром Красильниковим (презентація нової збірки «Волошкове кохання»);
- літературну зустріч із запорізькою письменницею Я.Дегтяренко (презентація історичного роману «Зраджений гетьман»);
- зустріч із журналісткою В.Юрик(Середа) (презентація книги «Пісня Назарія – як море широка», присвяченої творчості Н. Яремчука);
- огляд літератури «Запорізький край у віршах та прозі»;
- інформгодину «Прагнення волі» (зустріч школярів з Юрієм Щуром, директором Запорізького НДЦ «Спадщина», старшим викладачем ЗНУ, кандидатом історичних наук);
- пейзажні фото-мандри «Пізнай для себе Україну!» за участю Лариси Біляєвої, запорізького краєзнавця.

Важливою складовою реалізації Програми є робота комунальних засобів масової інформації у напрямку популяризації української мови серед жителів міста.

Дана Програма націлена на досягнення позитивної динаміки щодо збільшення україномовного продукту у місцевій пресі та на місцевих телеканалах.

Так, телеканал Z має 100% виробництва та виходу власних програм українською мовою. Це дає можливість популяризувати українську мову серед різних верств населення.

З метою підвищення культури мовлення, поновлення та розвитку мовних традицій, поширення знань щодо історії та сучасних змін, які відбулися в українській мові, виховання любові, поваги, шанобливого ставлення до неї та національної свідомості у жителів міста, КП «Муніципальна телевізійна мережа» (телеканал Z) разом з департаментом освіти та науки міської ради у 2017 році розроблено дві передачі, а саме:

-Цикл телепрограм «Говоримо українською». Інформаційно-пізнавальна програма «Говоримо українською», метою якої є закріплення знань з української мови, поширення лексичної різноманітності, вивчення мовних особливостей, повторення та опанування нововведень щодо чинного правопису української мови. Виготовлено 18 випусків телепрограми «Говоримо українською», загальним хронометражем – 2 години. В ефір телепрограми виходять тричі на день;

-Телевізійно-освітній проект «Територія освітніх перспектив» - це за обсягом масштабніший проект ніж перший, спрямований на всебічне висвітлення процесів розвитку сучасної освіти в Запоріжжі. Він знайомить глядача з новинками в сфері освітніх технологій та педагогічними традиціями, з сучасними тенденціями та перспективами розвитку освітньої галузі. Проект включає в себе різні підрубрики, основним завданням яких є висвітлення подій, які відбуваються у м. Запоріжжя, пов'язані з популяризацією рідної мови. Показ кращих освітніх практик серед дітей шкільного, дошкільного віку. Зокрема, це вивчення українських традицій, як у навчальних закладах так і у позашкільному житті, введення нових технологій в освітній системі та інновацій у вивченні мови.

Ще одним із проектів популяризації української мови є випуск соціальної реклами, яка буде популяризувати українську мову.

Запущено новий офіційний сайту міської влади, основним мовним модулем якого є україномовна версія сайту.

У цілому реалізація заходів Програми відіграє позитивну роль у розширенні сфери застосування української мови у місцевих, комунальних ЗМІ.

Запроваджено проведення українською мовою мітингів, урочистостей, скорбних заходів з нагоди відзначення державних свят та ювілейних дат.

У 2019 році управлінням внутрішньої політики, преси та інформації міської ради продовжено розміщення плакатів зовнішньої реклами із популяризації української мови серед жителів міста, наступного змісту: «Говорити українською – це модно. Будь в тренді»; «Говорити українською – це красиво. Будь цікавим»; «Говорити українською – це перспективно. Будь успішним».

КП «Запорізьке міське інвестиційне агентство» постійно ведеться робота з операторами зовнішньої реклами та клієнтами, які розміщують рекламу на комунальних площинах щодо обов'язковості розміщення (дублювання) рекламних повідомлень державною мовою.

Районними адміністраціями постійно ведеться моніторинг рекламних засобів, проводяться візуальні дослідження щодо використання української мови в системі комунальної власності м.Запоріжжя.

Згідно міської цільової програми відзначення в м.Запоріжжя державних пам'ятних дат та історичних подій на 2019 рік планується проведення на міському рівні ювілеїв видатних діячів та постатей української культури.

Заходи із реалізації Програми були здійснені також у сфері громадського транспорту.

Пунктами 2 та 8 додатку 1 Програми, передбачено наступні заходи в межах повноважень управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради: інвентаризація назв вулиць, площ, інформації на автомобільному транспорті загального користування у місті та забезпечення вживання державної мови (в усній і письмовій формі) у транспорті загального користування.

Управлінням з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради відпрацьовано питання приведення у відповідність візуальної, зовнішньої інформації, трафаретів тощо, з урахуванням перейменування вулиць українською мовою.

Відповідно до розділу 4 Програми вдосконалення пасажирського транспорту в м. Запоріжжі, затвердженою рішенням міської ради від 30.06.2016 № 39, оголошення назв зупинок та інформування пасажирів щодо можливих пересадок на інші маршрути громадського транспорту забезпечується державно мовою.

Відповідно до рішення виконавчого комітету від 25.10.2016 № 658 «Про внесення змін до діючих договорів...» договори із автоперевізниками приведено у відповідність до положень Програми. Діючими договорами надання послуг з перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування, укладених між виконавчим комітетом міської ради та автопідприємствами, передбачається: «Забезпечити під час роботи на маршруті оголошення зупинок та, в разі необхідності, інформування пасажирів щодо можливих пересадок на інші маршрути громадського транспорту. Інформаційно-довідкові матеріали (інструкції, оголошення, назви зупинок та схеми маршрутів, часовий регламент, тощо), які представлені у транспортному засобі, мають бути виконані державною мовою».

Рішенням виконавчого комітету міської ради від 24.06.2016 №316 «Про внесення змін до Переліку зупинок громадського автотранспорту та затвердження реєстру міських автобусних маршрутів загального користування» затверджено реєстр міських автобусних маршрутів загального користування та змінено їх назви.

За інформацією підприємств, роботу проведено, трафарети приведено у належний вид.

На нарадах із перевізниками постійно обговорюється питання приведення візуальної та зовнішньої інформації у належний стан із урахуванням «декомунізаційної політики».

Відповідно до рішення виконавчого комітету міської ради від 24.02.2017 № 70 «Про затвердження переліку зупинок громадського транспорту на тролейбусних та трамвайних маршрутах в місті Запоріжжі» затверджено реєстр міських зупинок електротранспорту та їх назви приведено у відповідність. В межах виконання програми рухомий склад ЗКПМЕТ «Запоріжелектротранс» забезпечено україномовними бортовими позначеннями «Муніципальний транспорт м.Запоріжжя» та «українською вишиванкою», вся інформація що розміщується в транспорті

виготовлена українською мовою, автоматичні інформаційні оповіщувачі працюють виключно українською мовою.

Крім цього повідомляємо що діловодство управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку ведеться виключно державною мовою як і листування з громадянами, підприємствами та організаціями.

Одними із основних виконавців програми є органи виконавчої влади та службовці органів виконавчої влади. Так із набуттям чинності Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» посадові особи виконавчих органів місцевого самоврядування під час виконання своїх службових обов'язків використовують українську мову

При проведенні конкурсів на заміщення вакантних посад в виконавчих органах Запорізької міської ради забезпечується неухильне дотримання мовного законодавства. Відповідно до Наказу Голодержслужби від 29.12.2009 №406 «Про затвердження Типових професійно-кваліфікаційних характеристик посадових осіб місцевого самоврядування» кандидати на заміщення вакантних посад повинні володіти українською мовою. Відповідно до Наказу Голодержслужби від 08.07.2011 №164 іспит складається державною мовою.

У виконавчих органах міської ради ведення діловодства здійснюється державною мовою.

З метою поглиблення, удосконалення знань з української мови відділ організаційної та кадрової роботи виконкому міської ради забезпечує направлення на навчання посадових осіб місцевого самоврядування до Запорізького центру перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників органів державної влади органів місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ та організацій відповідно до плану-графіку навчання, затвердженого розпорядженням голови Запорізької обласної державної адміністрації від 20.12.2018 №685.

Також посадові особи місцевого самоврядування постійно підвищують кваліфікацію із вивчення української мови, впровадження основних змін українського правопису.

Представниками департаменту надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва постійно ведеться роз'яснювальна робота з суб'єктами господарювання щодо необхідності домінування української мови у своїй діяльності та пропонується використовувати державну мову при наданні споживачам інформації про товари і послуги.

Районними адміністраціями Запорізької міської ради у рамках виконання Програми проведено ряд заходів, зокрема:

- 1) Постійно проводиться інвентаризація назв вулиць, надано пропозиції до департаменту житлово-комунального господарства міської ради для подальшої роботи;
- 2) Проводиться роз'яснювальна робота із суб'єктами господарювання щодо можливості присвоєння україномовних назв магазинам, приміщенням, об'єктам громадського харчування та ресторанного господарства;

3) Працівники районних адміністрацій приймають участь у короткострокових семінарах підвищення кваліфікації з напрямку «Українське ділове мовлення: особливості сучасної лексичної культури».